

KONKURRANSEGRUNNLAGETS DEL III

YTELSESBESKRIVELSE

Rammeavtale maskin/anleggsentreprenørtjenester MOTR ephortenummer: 2014/3349

1 GENERELL ORIENTERING

Forsvarsbygg er et forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet som forvalter, drifter, vedlikeholder og utvikler Forsvarets eiendom, bygg og anlegg.

Avtaleeier for rammeavtalekonseptet vil være Forsvarsbygg utleie og administrasjon av avtalen vil skje via Forsvarsbygg utleie innkjøpstjenester.

Anskaffelsen gjelder primært maskinentreprenørtjenester til Forsvarsbygg utleie ved markedsområde Trøndelag. Alle estimerte tall i dette konkurransegrunnlaget baseres på markedsområdets behov. Forsvarsbygg Nasjonale Festningsverk og Forsvarsbygg kampflybase, Forsvarsbygg utvikling og Skifte Eiendom kan også bruke rammeavtalene, men deres behov har historisk sett vært så lave på lignende rammeavtaler at de ikke kan tallfestes.

1.1 Avtalens formål

Forsvarsbygg gjør anskaffelser av bygg og anleggsarbeider i et stort omfang på landsbasis. De fleste arbeidene og tjenester utføres av eksterne firmaer, men oppdragsgiver har også en viss del egenproduksjon, spesielt innenfor drift og vedlikehold av bygningsmassen.

Forsvarsbygg ønsker å effektivisere sine anskaffelser fra firmaer innenfor bygg og anleggsbransjen. Oppdragsgiver har behov for et fleksibelt avtalekonsept som også ivaretar anskaffelsesregelverkets krav til seriekjøp. En større andel av behovet for entreprenørtjenester innenfor bygg og anleggssektoren ønskes derfor anskaffet via en toårig geografisk delt rammeavtale med opsjon på leveranse ytterligere ett pluss ett kalenderår.

Den nye rammeavtalen skal primært dekke oppdragsgivers behov for å gjøre avrop på driftsmessige tjenester, samt også noen større avrop på anleggsrør ol.

Oppdragsgiver ønsker også å dra nytte av leverandørenes evne til å planlegge, administrere og koordinere bygge og vedlikeholdsoppdrag som isolert sett er relativt små, men som samlet utgjør en betydelig portefølje. For et best mulig samarbeid skal leverandøren og oppdragsgiver gjensidig informerer hverandre om kommende oppdrag som skal utføres, slik at koordinering av oppdragene og god planlegging kan gjøres. Slik at unødvendige improvisasjoner, omdirigering av ressurser og stans i øvrig produksjonsapparat unngås.

2 BRUKERE OG AVGRENSINGER

Anskaffelsen gjelder primært maskinentreprenørtjenester til Forsvarsbygg utleie ved markedsområde Trøndelag. Alle estimerte tall i dette konkurransegrunnlaget baseres på markedsområdets behov. Forsvarsbygg Nasjonale Festningsverk og Forsvarsbygg kampflybase, Forsvarsbygg utvikling og Skifte Eiendom kan også bruke rammeavtalene, men deres behov har historisk sett vært så lave på lignende rammeavtaler at de ikke kan tallfestes.

Forsvarsbygg har i tillegg egen rammeavtale på byggentreprenørtjenester, samt andre tekniske tjenester som elektro, rørlegger etc. Oppdrag kan bli løst der flere av disse blir involvert på sine fagfelt.

2.1 Forsvarsbyggs forpliktelser

Det vil være usikkerhet knyttet til framtidige avrop over denne avtalen. Dette også fordi driftsbudsjettene kan bli endret. Forsvarsbygg er således ikke forpliktet til å ta ut estimert volum over denne rammeavtalen.

Imidlertid har Forsvarsbygg en klar målsetting om at kjøp av slike tjenester i Forsvarsbygg skal skje via denne rammeavtalen.

2.2 Større prosjekter

Oppdragsgiver forbeholder seg også retten til ikke å anvende denne rammeavtalen, men isteden å konkurranseutsette større prosjekter der kostnadsrammen er over 500.000,- eks. mva.

2.2.1 Sammensatte oppdrag

Ved sammensatte oppdrag hvor andeler av oppdraget ikke er dekket av avtalen, kan oppdragsgiver anskaffe dette ved egen anskaffelse.

2.3 Kjøp der materiell koster mer enn tjenestekjøpet

Det gjøres oppmerksom på at for kjøp der materiell koster mer enn tjenestekjøpet/arbeidstimer vil oppdragsgiver kunne velge å selv kontrahere materiell direkte. En fast terskel for når dette er aktuelt er ikke mulig å sette på forhånd, men må vurderes skjønnsmessig for hvert enkelt avrop.

3 ORIENTERING OM FORSVARSBYGG

3.1 Presentasjon av virksomheten Forsvarsbygg

Se vedlegg 5.

3.2 Markedsområde Trøndelag

Det meste av markedsområdets bygningsmassen er lokalisert i leirområder ved Ørland hovedflystasjon inkl. etablissement på Fosenhalvøya, i Trondheimsområdet og Værnesområdet. I tillegg har markedsområdet noen mindre leirområder ved Setnesmoen, i Drevjamoen, Verdal og på Namdalseid.

Markedsområdet leier ut omlag 390.000m² bygningsareal. Vedlikeholdsarbeider og rehabiliteringsoppdrag etc. er organisert under eiendomssjefen ved dennes driftsorganisasjon.

Som illustrasjon på markedsområdets portefølje er det vedlagt utdrag vedlikeholdsplan for 2015. Framtidig vedlikehold de nærmeste årene vil grovt sett bestå i lignende oppdrag. Disse er eksempler på hva som skjer i MOTR.

4 KVALITET

4.1 Kvalitet og forhold til regelverk

Tjenesteyter skal utføre oppdraget i samsvar med de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter, reguleringer, enkeltvedtak med mer, herunder Plan og bygningsloven med tilhørende regelverk.

Alle tjenester og installasjoner skal videre tilfredsstillende krav satt i Norsk Standard eller tilsvarende europeisk standard for respektive tjeneste eller produkt når slike finnes.

Følgende standarder med Forsvarsbygg sine generelle kontraktsvilkår gjelder for denne rammeavtalen dersom det ikke framgår annet av spesifikt avrop:

NS 3420 Beskrivelsestekster for Bygg og anlegg

NS 8405 Norsk bygge – og anleggskontrakt

Materiell skal være merket iht. Norsk Standard. Alle varer som har krav til CE-merking skal være merket iht. dette.

2.1.1 Miljø

Alle masser som tilføres av leverandør skal være fri for uønskede arter og svartliste arter og metaller over grenseverdier.

Alle forurensede masser skal deponeres i godkjent deponi. Beskrivelse av kostnader rundt deponering følger av konkurransegrunnlaget del III vedlegg A pkt. 1.7.

3 OM OPPDRAGENE

Markedsområdene utfører sitt arbeid etter nærmer definerte vedlikeholdsplaner. (Disse kan bli gjenstand for endring gjennom driftsåret.) I forbindelse med denne rammeavtalen er det naturlig at valgt samarbeidspartner gis innblikk i disse planene og at partene i fellesskap blir enig om en *framdriftsplan* for utførelse av arbeidene med tilhørende *ressursplan*. I tillegg tilkommer det andre oppdrag.

3.1 Prosjektarbeid

Forsvarsbygg utvikling gjennomfører og organiserer største delen av sine investeringer som tradisjonelle prosjektarbeider. Oppdragene gjennomføres både som generalentrepriser og som delte entrepriser. Det kan blir aktuelt å tildele koordineringsansvaret til maskinentreprenør for noen av disse entreprisene.

Forsvarsbygg utfører også en del arbeider der byggherren selv forestår byggeplassadministrasjon og koordinerer de forskjellige entreprisene. Dette gjøres ved bruk av egen eller innleid byggeleder, eventuelt kan en av de innleide entreprenørene inneha koordinerings og administrasjonsoppgaven alt etter hvilket fag som utgjør den mest dominerende delen av prosjektet. I slike tilfeller holder hver enkelt entreprenør rigg og drifter rigg for egne arbeider.

3.2 Typer arbeid omfattet

3.2.1 Grunnarbeid

Avtalen omfatter grunnarbeider, da med hovedvekt på anleggsrør og personell med ADK1-kurs.

Markedsområdene har også i varierende grad behov for å få utført anleggsarbeider tilknyttet byggevirksomhet, i slike tilfeller vurderes byggeplassadministrasjon tiltransport etc.

3.2.2 Skyte – og øvingsfelt (SØF)

Arbeid i skyte- og øvingsfelt (SØF) omfatter blant annet arrondering av voller og terreng, grøftegraving, grøfterens/pussing av veiskulder, kantklipping/vegetasjonsrydding, mindre sprengningsarbeider/pigging og vedlikehold av veier. Herunder både asfalterte veier og grusveier. Det kan derfor være behov for både lapping av asfalt samt vedlikehold av grusveier etc. med høvel.

3.2.2.1 Arbeid i SØF

Alle oppdrag i skytefeltet skal koordineres med skytefeltadministrasjonen. Ingen oppdrag skal startes opp uten tillatelse fra skytefeltadministrasjonen.

3.2.3 Fjellrensk/skogrydding etc.

Forsvarsbygg har områder hvor det kan bli aktuelt. Forsvarsbygg er i prosess med å lage en egen rammeavtale på fjellsikring hvor større avrop gjøres når denne er klar. I tillegg finnes det egen rammeavtale på større skogrydding.

Denne avtalen er derfor kun tiltenkt brukt på mindre arbeider med å fjerne trær/busker/kratt etc.

3.2.4 Sprengningsarbeid

Arbeider som krever sprengningssertifikat klasse B er ikke en del av denne avtalen.

Denne avtalen dekker kun godkjent bruker med sprengningssertifikat klasse A (vanlig sprengningsarbeid over og under jord) slik det fremgår av forskrift av 26. juni 2002 om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff, eller tilsvarende.

Sertifikat trenger ikke innleveres nå, men må fremvises/oversendes til Forsvarsbygg for hvert oppdrag som krever bruk av godkjent bruker.

3.3 Eiendomsrett og ansvar

I forbindelse med rivningsarbeider skal entreprenøren ha eiendomsrett til revne materialer med mindre noe annet framgår av det spesifikke avropet.

Med mindre noen annet uttrykkelig er bestemt ved avrop, har oppdragsgiver ansvaret for tegning og beskrivelser/prosjektering av arbeidene i forbindelse med denne rammeavtalen.

4 RESPONSTID

Et hovedpoeng med rammeavtalene er at valgt rammeavtaleleverandør skal kunne tilby kortere leveringstider og responstider enn det øvrige leverandørmarked.

4.1 Responstider og leveringstider uforutsette hendelser

Responstid for oppdrag pga. uforutsette hendelser, skal med mindre annet er avtalt iverksettes umiddelbart hvis det er påkrevet.

Leveringstid fra mottak av ordre til endt oppdrag skal normalt ikke overstige **10 virkedager**, forutsatt at det ikke foreligger særskilte hindringer knyttet til leveransen som leverandøren ikke kan lastes for. Lengre leveringstid kan avtalens for det enkelte avrop, men slike avtaler som avviker fra kontraktsbestemmelsene er ikke bindende for fremtidige avrop.

Dette innebærer at leverandøren skal gi ordrebekreftelse så snart som mulig etter mottak av bestilling, og eventuelt angi om leveringstiden må utvides dersom det foreligger saklig grunn for dette ut i fra oppdragets karakter og omfang etc.

4.2 Responstid og leveringstid for leie av fagarbeidere, maskiner og utstyr

Når leverandøren mottar en enkel henvendelse, forespørsel om behov for innleie av personell eller maskiner og utstyr, skal han respondere på denne henvendelsen så snart som mulig og senest innen **2 virkedag** etter mottak av forespørsel. **2 virkedagers responstid** gjelder også for enkle bestillinger av timesarbeid.

Leverandørens personell, maskiner og utstyr skal deretter være i gang med leveranse av aktuell tjeneste innen **14 (fjorten) kalenderdager** etter bestilling.

4.3 Responstid og leveringstid for oppdrag etter nærmere spesifisert tilbud eller prisestimat

For slike oppdrag vil rammeavtaleleverandøren normalt motta en prosjektbeskrivelse og spesifikasjon over oppdraget fra byggherren som skal prises. Etter mottak av forespørsel fra oppdragsgivers representant skal leverandøren ha tilstrekkelig tid til å gjøre kalkulasjon av oppdraget. Ettersom allerede flere av prisene er fastsatt i rammeavtalen og prisenivået og øvrige rammebetingelser er kjent, regnes **14 kalenderdager** etter mottak av forespørsel som tilstrekkelig tid for kalkulasjon. Pristilbud fra leverandøren med angivelse av leveringstid skal etter dette forelegges oppdragsgiver umiddelbart..

Oppdragsgiver skal deretter gjøre nødvendig saksbehandling av pristilbudet og enten; avslå tilbudet eller bestille dette uten vesentlige endringer. Etter oppdragsgivers aksept skal leverandør starte oppdraget innen **14 kalenderdager**, med mindre annet er avtalt.

Leverandøren skal deretter utfør oppdraget etter avtalt fremdrift.

Er frister ikke oppgitt, skal tjenesteyter påbegynne utførelsen snarest mulig etter mottak av avropet, og gjennomføre oppdraget med rimelig fremdrift. Rekvirent i Forsvarsbygg varsles før oppstart.

5 AVROPET

5.1 Avropsformer

De enkelte brukere av rammeavtalen hos Forsvarsbygg vil stå relativt fritt i valg av avropsform over denne rammeavtalen, men minimumskrav krav satt til avrop forutsettes fulgt av begge parter, jf. del II.

Avrop over denne rammeavtalen skal i hovedsak gjøres på følgende måter eller ved kombinasjon av avropsformene;

- 1 Ved avrop mot tilbudte regningsarbeidspriser eller ved nærmere spesifisert tilbud/fastpris fra rammeavtaleleverandøren, der leveransevilkår for arbeidene og prisnivå skal være i samsvar med prisnivå og leveransevilkår i opprinnelig rammeavtale. Kontraktsvilkår iht. Del II, vedlegg A, kontraktsbestemmelser for avrop av håndverkertjenester.
- 2 Ved avrop mot tilbudte regningsarbeidspriser eller nærmere spesifisert tilbud/fastpris fra rammeavtaleleverandøren, der leveransevilkår for arbeidene og prisnivå skal være i samsvar med prisnivå og leveransevilkår i opprinnelig rammeavtale. Kontraktsvilkår iht. Del II vedlegg B - Kontraktsvilkår for avrop basert på NS .

Det enkelte avropet reguleres i tillegg av Forsvarsbyggs kontraktsvilkår for tjenestekjøp, se vedlegg A med mindre annet fremgår.

5.2 Entreprisformer

Rammeavtaleleverandøren må påregne og utføre oppdrag på bygg og anlegg hvor det er flere andre leverandører (sideentreprenører) tilstede samtidig. I slike tilfeller vil Forsvarsbygg velge mellom følgende alternativer:

- håndtere alle leverandører som egne kontrakter (delte entrepriser)
- tiltransportere en eller flere av sideentreprenørene til rammeavtaleleverandøren, slik at sideentreprenøren(e) blir rammeavtaleleverandørens underentreprenør(er)
- rammeavtaleleverandøren får ansvaret for byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll over en eller flere av sideentreprenørene
- rammeavtaleleverandøren blir tiltransportert til en av sideentreprenørene, slik at rammeavtaleleverandøren blir dennes underleverandør

Forsvarsbygg har eksempelvis inngått rammeavtaler med elektrotjenester, VVS-, ventilasjon, kran- og sløkkeutstyrsleverandør etc. For prosjektarbeid der flere fagområder er berørt vil disse leverandørene normalt være å betrakte som sideentreprenører.

Alle bestemmelser og forpliktelser som leverandøren påtar seg iht. denne avtalen vil også gjelde for leverandørens underleverandører.

5.3 G-prog, andre prosjekteringsverktøy og prisestimeringsskjema

Når bestillingen fra Forsvarsbygg sendes til leverandør i G-prog, annet prosjekteringsverktøy eller Forsvarsbyggs interne estimeringsskjema skal estimatet/fastpristilbudet fra leverandør være i samme format. Kostnadene ved anskaffelse av slik programvare må inkluderes i timeprisene på kalkulator.

Tilbud også i G-prog skal inneholde en grovskisse over timer og materiell som underbilag.

5.4 Overtid

Oppdrag utenom arbeidstid, kan forekomme, men kun etter forespørsel/aksept fra oppdragsgiver.

Timepriser ved pålagt overtidsarbeid oppgis i prisliste. Slikt arbeid er aktuelt ved utrykning og lignende der oppdragsgiver har bestemt at arbeidet skal utføres utenom ordinær arbeidstid. I de tilfeller leverandøren selv velger å utføre oppdraget utenom ordinær arbeidstid utbetales det ikke tillegg.

Tilleggsbetaling gis etter egne satser for hhv; hverdager overtid, og lørdag, søndager og helligdager iht. de oppgitte påslagsprosentene i prisskjema B1 linje 9, 10 og 11.

6 ENTREPRENØRS ANSVAR

6.1 Befaring / kalkulator

Dersom leverandør blir bedt om å befare et oppdrag kan tiden befaringen tar faktureres etter medgått tid iht. timepriser satt i prisskjema A1. Tid regnes fra leverandør er operativ på oppdragsstedet.

Tid brukt på kalkulasjon og utarbeidelse av tilbud/estimer før bestilling (innkjøpsordre) kan også faktureres dersom Forsvarsbyggs beskrivelse av prosjektet ikke er tilstrekkelig for å prisgi et tilbud/estimat.

Vedørende fakturering se konkurransegrunnlaget del III vedlegg A pkt. 1.2.1.

6.1.1 Enhetspriser

Enhetspriser brukes så langt det er mulig. Leverandør som ikke ønsker å bruke bestilt enhetspris må begrunne hvorfor disse ikke kan brukes, samt forklare differansen mellom enhetspris og inngitt pris.

6.1.1.1 Øvrige priser

Estimer/spesifiserte tilbud/fastpristilbud skal følge avtalepriser der enhetspriser ikke er anvendelig.

Der hvor anvendelige priser ikke finnes, skal avregning skje på grunnlag av leverandørens kostnader med tillegg av påslaget som oppgis i prisskjema til dekning av indirekte kostnader, risiko og fortjeneste.

6.2 Entreprenørens prosjektering

Dersom beskrivelsen fra oppdragsgiver fastsetter at entreprenøren skal oppnå et bestemt funksjonskrav skal entreprenøren forestå nødvendig prosjektering for dette.

Prosjektering/beskrivelse skal ellers kun utføres når det er avtalt med oppdragsgiver.

Dersom entreprenøren skal prosjektere, har han ansvaret for tilleggskostnader som følger av feil og uoverensstemmelser i sin prosjektering. Medfører feil og uoverensstemmelser i leverandørs prosjektering mangler skal disse behandles iht. konkurransegrunnlaget del II vedlegg A eller B.

Oppdragsgivers varslingsplikt følger av NS 8405 pkt. 13.2.

6.3 HMS

Dersom leverandør bes bidra til hvis HMS-relaterte forhold som SHA-plan, vernerunder etc. kan disse forholdene faktureres for etter medgått tid iht. timepriser satt i prisskjema A1..

Vedørende fakturering se konkurransegrunnlaget del III vedlegg A pkt. 1.2.1.

6.4 FDV-dokumentasjon

Leverandør skal utarbeidelse av FDV-dokumentasjon etter utført arbeid. Denne oversendes til rekvirent i Forsvarsbygg umiddelbart etter at oppdraget er utført. Tiden kan faktureres etter medgått tid iht. timepriser satt i prisskjema A1.

Dersom oppdrag ikke krever FDV-dokumentasjon skal dette avklares med rekvirent i Forsvarsbygg.

Vedrørende fakturering se konkurransegrunnlaget del III vedlegg A pkt. 1.2.1.

6.5 Fremdrift, fremdriftsplan, avdragsnota

Leverandøren skal på forlangende gi et skriftlig kostnadsoverslag over honorarer, utlegg og utgifter. Samt skal på forlangende kunne oppgi forbrukte resurser iht. fremdriften.

Leverandør kan ved større oppdrag kreve at avdragsnota benyttes. Leverandør må da ved oppdragsstart fremlegge en fremdriftsplan, men tilhørende plan for avdragsnota.

Vedrørende fakturering av avdragsnota se konkurransegrunnlaget del III vedlegg A pkt. 1.3.

6.6 Unntaksregler reise, bo, diett og fraktkostnader

Reise og fraktkostnader til de geografiske steder beskrevet i konkurransegrunnlagets del I, pkt. 10.1 skal være innkalkulert i prisene.

Adgangen til unntak fra hovedregelen er snever, og de nevnte avvikene må påberopes av leverandør før iverksettelse av avropene.

Regulering og fakturering av slike reiser følger av konkurransegrunnlaget del III vedlegg A pkt. 3.

6.7 Arbeidsstans

Det dekkes ikke kostnader knyttet til driftsstans og stopptid som har årsak i feil og mangler på leverandørens utstyr og maskiner, eller som på annen måte kan henføres til forhold, som leverandøren selv har ansvaret for.

Skyldes forholdet at leverandør ikke møter iht. avtale med oppdragsgiver bortfaller rett til fakturering.

Dersom oppdrag stanses på grunn av forhold på oppdragsgivers side kan ventetid faktureres etter medgått tid når forholdet er varslet til oppdragsgiver minimum på telefon.

6.6.1 Arbeidsstans pga. militær aktivitet

Leverandør kan bli nødt til å ta opphold i oppdrag pga. militær aktivitet. Evt. gis beskjed om å flytte produksjon. Godtgjørelse ved slike hendelser vil bli vurdert individuelt.

7 RIGG OG DRIFT

7.1 Riggområde

Oppdragsgiver stiller normalt ikke riggområde til rådighet.

7.1.1 Bruk av oppdragsgivers fasiliteter

Bruk av oppdragsgivers fasiliteter slik som lager, kontorer, sanitæranlegg og lignende vil normalt ikke være mulig. Slike arealer er i all hovedsak allerede utleid til Forsvarets militære organisasjon. Slik bruk må i så fall avtales lokalt i hvert enkelt tilfelle der dette er behøvelig ut i fra oppdragets omfang.

7.2 Unntaksregel - Leverandørs ansvar i tilfeller der oppdragsgiver stiller med riggområde

I utgangspunktet må entreprenøren selv besørge og betale elektrisk strømtilførsel til riggområde og framføre og bekoste vann og avløp til området.

Leverandøren må også selv besørge forsvarlig avsperring av området med gjerde, port og adkomstkontroll i den grad dette er nødvendig og ikke er ivaretatt lokalt. Leverandøren er selv ansvarlig for å føre oversikt over hvilket personell som til enhver tid har adgang til området.

Entreprenøren skal på forespørsel kunne framlegge en skisse som viser planlagt utforming av riggområdet.

I den grad det er behov for å gjøre inngrep i terrenget på riggområdet skal det på forhånd avtales med byggherren og området skal senere tilbakeføres til opprinnelig stand for entreprenørens regning for de deler som er berørt av entreprenørens virksomhet.

Riggområdet skal ryddes omhyggelig senest innen 1 måned etter avsluttet oppdrag. Alle kostnader med opprydding og fjerning av riggfasiliteter skal dekkes av entreprenøren.

8 OBLIGATORISKE KRAV TIL HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

Leverandør skal ha et aktivt og fungerende HMS-system. Leverandør har ansvar for at underleverandører oppfyller de samme krav.

Det forutsettes at det inngås samordningsavtale mellom Forsvarsbygg og leverandør på lokalt plan, slik at HMS og miljøkrav ivaretas for alt personell og materiell fra leverandør, oppdragsgiver og brukerne av anleggene. Rutiner og skjematikk for dette finnes i Forsvarsbyggs HMS-system. Dersom leverandør har eget system for samordning, kan dette benyttes etter avtale med lokalt HMS ansvarlig i Forsvarsbygg.

Ved behov skal det utføres risikokartlegging eller sikker jobb analyse (SJA) av spesielt utsatte arbeidsoperasjoner. Rutiner og skjematikk for dette finnes i Forsvarsbyggs HMS-system. Dersom leverandør har egne rutiner og skjema for dette, kan dette benyttes etter nærmere avtale med oppdragsgiver.

Forsvarsbygg setter som krav at leverandører leverer sikkerhetsdatablad på produkter som kommer inn under ”Forskrift om utarbeidelse av sikkerhetsdatablad”. Elektronisk sikkerhetsdatablad skal leveres Forsvarsbyggs sentrale stoffkartotekansvarlig i forkant av leveransen. Papirutgave av sikkerhetsdatablad skal legges ved leveransen.

Leverandør er forpliktet til å benytte seg av til enhver tid markedets gjeldende returavtaler på emballasje og overskuddsmateriale. Videre er leverandør forpliktet til å levere avfall til godkjent mottak. Dokumentasjon på avfallsbehandling skal følge faktura etter utført arbeid, og skal kunne framvises til den lokalt eller sentralt ansvarlige for HMS og miljøledelse i Forsvarsbygg på forlangende.

Leverandør skal ha gode rutiner for avfallshåndtering av for eksempel restavfall og annet biologisk materiale som skal destrueres.

Leverandør skal ha rutiner for ivaretagelse av HMS som sannsynliggjør tidsmessig og driftssikker gjennomføring av oppdraget spesielt i de tilfeller der oppdraget gjennomføres etter oppgjør for medgått tid.

Forsvarsbygg har videre overordnede målsettinger relatert til bruk av kjemikalier og materialvalg og ønsker å samarbeide med leverandør for å nå disse målene.

Leverandøren skal spesielt påse at Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften) etterleves.

Det stilles krav om miljødokumentasjon for de leverte produkter. Der produktene kan inneholde miljøgifter skal dette oppgis, og om mulig skal alternative produkter tilbys.

Forsvarsbygg og leverandører til Forsvarsbygg skal ikke bruke stoffer som utsetter helse eller miljø for fare. De samme krav til bruk av farlige stoff stilles både til Forsvarsbygg selv og til leverandører av varer og tjenester til Forsvarsbygg. Forsvarsbygg skal også jobbe aktivt med å redusere bruken av farlige stoffer.

Leverandører til Forsvarsbygg skal ikke benytte stoffer fra miljøvernmyndighetenes prioritetsliste (se www.miljostatus.no). Tilbyder skal spesielt unngå å benytte stoffer som er kreftfremkallende, arvestoffskadelig, reproduksjonsskadelige, allergifremkallende, inneholder organiske løsemidler eller blyforbindelser.

Leverandøren plikter å bruke det middel og den metode som gir minst skadevirkninger for miljø og helse og som kan føre til ønsket resultat. Dersom farlige stoffer må benyttes skal de minst

farlige stoffene benyttes (substitusjonsplikt). Ved kjøp av tjenester krever Forsvarsbygg innsyn i risikovurderinger og substitusjonsvurderinger, før eventuelt farlige stoffer brukes. Forsvarsbygg krever også at sikkerhetsdatablad for stoffer som brukes skal innleveres før stoffene tas i bruk.

8.1 Avvik, ulykker og nestenulykker

Forsvarsbygg skal inngå i leverandørens varslingsrutiner i deres beredskapsplan. Ansvarlig prosjektledelse skal varsles umiddelbart etter at varsling som sikrer liv og helse er foretatt.

Leverandørs beredskapsplan skal omfatte klare rutiner for varsling, håndtering og informasjon ved nødssituasjoner, uhell og ulykker.

Alle nestenulykker skal behandles og analyseres som øvrige avvik. Dette innebærer at Forsvarsbygg skal ha kopi av alle rapporter fra nestenulykke.

8.2 Akutt forurensning

Alle leverandørens ansatte skal ha forståelse for konsekvenser ved forurensings/utslipp som kan true grunnvannsressursene i området.

Leverandør skal ha tilgjengelig en tilstrekkelig mengde absorbenter ved eventuelle lekkasjer osv.

Tjenesteyter skal gjøre seg kjent med Forsvarsbyggs handlingsplan for akutt forurensning, og handle i henhold til denne.

Leverandør skal alltid varsle oppdragsgiver ved akutt forurensning.

9 SIKKERHETSKLARERING

9.1 Sikkerhetsklarering, adgangskontroll og adkomstmuligheter

Følgende reglement kommer til anvendelse i henhold til sikkerhetsklarering av personell og adgangskontroll:

- Noen områder vil være underlagt sikkerhetsmessige restriksjoner slik det framgår av lov om forsvarshemmeligheter av 18. august 1914 § 1. Utenlandske stasborgere vil ikke bli gitt adgang til slike anlegg.
- For noen områder må personell som skal gjøre tjenesteoppdrag være sikkerhetsklarert og autorisert i samsvar med lov om forebyggende sikkerhetstjeneste av 20. mars 1998 nr. 10 herunder forskrift om personellsikkerhet nr. 722 av 29. juni 2001.
- I noen områder der tjenestearbeider skal utføres kan det være gjort inndeling av områdene i samsvar med forskrift om informasjonssikkerhet av 1. juli 2001 nr. 744 §§ 6-7, 6-8, 6-9.
- Det kan på et senere tidspunkt, i forbindelse med enkeltoppdrag, bli stilt krav til leverandørene om sikkerhetsmessig godkjenning til oppbevaring av informasjon i samsvar med forskrift om sikkerhetsgraderte anskaffelser nr. 753 av 1. juli 2001. I noen områder vil det være påkrevet at tjenestepersonell skal være sikkerhetsklarert iht. lov om forbyggende sikkerhetstjeneste.

En større andel av arbeidsstokken til leverandøren av entreprenørtjenester for tjenesten skal derfor kunne sikkerhetsklareres. Leverandøren skal til en hver tid ha så mange personer sikkerhetsklarert at oppdraget iht. avtale kan løses uten forsinkelser og med den kvalitet som beskrevet.

Utgangspunktet for å få sikkerhetsklarering er at vedkommende er norsk statsborger.

Personell må for øvrig følge de militære sikkerhetsbestemmelser som gjelder for hvert enkelt område.

Rutiner for sikkerhetsklarering kan variere fra lokasjon til lokasjon og vil bli nærmere angitt. Personalet må underskrive taushetserklæring etter at sikkerhetsklarering er gitt.

Leverandørens personale kan ved enkelte tilfeller få utlevert nøkler/nøkkelkort/adgangskort. Nøkler/nøkkelkort/adgangskort skal oppbevares utilgjengelig for uvedkommende. Tap av nøkler/nøkkelkort/adgangskort må øyeblikkelig meddeles til oppdragsgiver.

Dersom det er nødvendig å tenne lys, åpne vinduer eller dører, låse opp dører etc. for å utføre arbeidet, skal leverandør slukke/lukke etter seg når arbeidet er utført.

Adkomstmulighetene til de forskjellige tjenestesteder vil kunne variere en del. For de fleste bygninger i leirområder vil det være mulig å komme fram til bygningen med personbil.

9.1.1 Underleverandører

Kravet om sikkerhetsklarering gjelder også for underentreprenører og annen innleid arbeidskraft.

9.2 Andre krav til leverandørs ansatte

Tjenesteyter skal overholde og tilfredsstillende alle offentligrettslige lover og krav som gjelder for bransjen. Personalet skal ha gjennomgått nødvendig opplæring for å utøve sitt virke.

Tjenesteytere skal benytte arbeidstøy som er godkjent av oppdragsgiver og tydelig merket med firmaemblem/logo.

Leverandør skal utstyre personalet med ID-kort med bilde, som skal bæres synlig under arbeidet.

Personalet som arbeider i områder som krever sikkerhetsklarering, skal bære oppdragsgivers adgangskort lett synlig.

9.3 BuildingSMART

Forsvarsbygg er generelt på søken etter å ta i bruk ny informasjonsteknologi for gjennomføring av byggeprosjekter, drift og vedlikeholdsoppdrag. BuildingSMART-teknologi er fremtidens elektroniske kommunikasjonsløsning for byggebransjen. Forsvarsbygg og Statsbygg er i dag pådrivere i disse prosessene.

Forsvarsbygg prøver ved gjennomføring av pilotprosjekter ut prosjektgjennomføring ved bruk av BuildingSMART- teknologi, BIM (byggningsinformasjonsmodulering) er sentralt. Det er besluttet å utvikle dette konseptet ytterligere og implementere dette i daglig drift av bygningsmassen på sikt.

Det kan derfor være aktuelt å koble til aktuelle rammeavtaleleverandører til lignende prosjekter ved en senere anledning.

Avtaler om omfang og grensesnitt mellom oppdragsgivers og leverandøren sine systemer forutsettes inngått senere dersom dette blir aktuelt.